

Розділ перший

Якби Сісі де Пуатьє знала, що її вб'ють, вона, можливо, купила б своєму чоловікові Річарду різдвяний подарунок. А може, навіть пішла б у школу для дівчат міс Едвард подивитися на свою доньку в традиційній різдвяній інсценівці наприкінці семестру, або на «обхвати», як любила дражнити Сісі свою товсту доньку. Якби Сісі де Пуатьє знала, що її кінець близько, вона, можливо, була б на роботі, а не в найдешевшому номері готелю «Рітц» у Монреалі. Але єдиний відомий їй кінець був поблизу й належав чоловікові на ім'я Сол.

— Ну, що скажеш? Тобі подобається? — Вона зрівноважила книжку на своєму блідому животі.

Сол уже вкотре поглянув на книжку. Сісі витягала її зі своєї величезної сумки кожні п'ять хвилин протягом останніх кількох днів. На ділових зустрічах, обідах, під час поїздок у таксі засніженими вулицями Монреалю раптом нахилялася і тріумфально підводила голову, тримаючи в руках своє творіння, наче плід ще одного непорочного зачаття.

— Мені подобається фотографія, — відказав Сол, усвідомлюючи, що ображає Сісі.

Ту фотографію зробив він. Сол розумів, що вона просить, благає про більше, але йому вже не хотілося потурати їй. І він замислився, скільки ще зможе

перебувати поруч із Сісі де Пуатьє, перш ніж стане нею. Не фізично, звісно.

У свої сорок вісім Сісі була на кілька років молодшою за Сола. Струнка, пружна й підтягнута, із неймовірно білосніжними зубами й неймовірно світлим волоссям. Торкатися їй було все одно що пригортати тіло, вкрите ожеледдю. У ній була своя краса й тендітність, яку він вважав привабливою. Але була й небезпека. Якщо вона коли-небудь розколеться, якщо розсиплеться, то розірве його на шматки.

Проте річ була не в зовнішності. Сісі пестила свою книжку з більшою ніжністю, ніж коли-небудь пестила його. Спостерігаючи за цим, Сол питав себе, чи не просочилося в нього під час сексу її крижане нутро і чи не заморожує вона помалу і його. Він уже не відчував власного ества.

У п'ятдесят два роки Сол Петров почав помічати, що його друзі не такі блискучі, не такі розумні, не такі стрункі, якими були колись. Насправді більшість із них почала йому набридати. І разів зо два він помітив, що вони також позіхають у його присутності. Вони товстішали, лисіли й понурішали, і він підозрював, що такі ж самі зміни не оминали і його. Жінки майже не дивилися на нього, він почав подумувати про те, щоб змінити гірські ліжж на бігові, а лікар призначив йому першу перевірку простати. Утім, це було не найгірше. З усім цим можна було змиритися. А от прокидався Сол Петров о другій ночі через інше — страх, що люди тепер вважають його нудним. Про це йому переконливо шепотів на вухо голос, який у дитинстві лякав левами, що живуть під ліжком. Сол кілька разів глибоко вдихав нічне повітря, намагаючись запевнити себе, що придушений позіх його супутника за вечерю

був викликаний випитим вином, або *magret de canard*¹, або теплом у монреальському ресторані, де вони сиділи, одягнені в добротні зимові светри.

Але все одно нічний голос бурмотів про небезпеку. Про катастрофу, що насувається. Про затягнуті розмови, про надто швидкоплинну увагу, забагато очей, закованих під лоба. Про позирки на годинник, квапливі й приховані. Коли ж настане слушний момент, аби залишити його? Про погляди, що сканують кімнату у відчайдушних пошуках цікавішої компанії.

І тому він дозволив Сісі спокусити себе. Спокусити й поглинути так, що лев із-під ліжка перекочував у постіль.

Сол почав підозрювати, що ця самозакохана жінка нарешті повністю поглинула себе, свого чоловіка і навіть свою нещасну доньку і тепер зайнята тим, що поглинає його.

Він уже став жорстким у її товаристві. І почав зневажати себе. Але не так сильно, як зневажав її.

— Це блискуча книжка, — сказала вона, ігноруючи його. — Я справді так думаю. Від такого ніхто не відмовиться. — Вона помахала книжкою перед його обличчям. — Люди проковтнуть її. У світі так багато неспокійних людей.

Вона повернулася й подивилася у вікно їхнього готельного номера на будівлю навпроти, ніби виглядаючи своїх «людей».

— Я зробила це для них.

Тепер вона повернулася до нього. Її очі були широко розплющені та щирі.

«Чи вірить вона в це?» — запитував він себе.

¹ Качина грудка, запечена в медово-пряному соусі (фр.). (Тут і далі прим. перекл.)

Звісно, він прочитав книжку. Сісі назвала її «Віднай-діть спокій»¹ на честь компанії, яку заснувала кілька років тому. Це було смішно з огляду на те, що сама авторка насправді була жмутом нервів. Тривожні, знервовані руки, які постійно щось розгладжують і випрямляють. Уривчасті відповіді. Нетерпіння, що переростає в гнів.

Спокій — не те слово, яке можна було б застосувати до Сісі де Пуатьє, попри її незворушний, застиглий вигляд.

Вона запропонувала книжку всім, починаючи з провідних видавництв Нью-Йорка і закінчуючи видавництвом *Réjean et Maison des cartes* у Сен-Полікарпі, невеличкому містечку, розташованому вздовж шосе між Монреалем і Торонто. Усі вони відповіли відмовою, одразу визнавши рукопис за мляву мішанину безглуз-дих методів самопомоги, загорнуту в напівфабрика-ти буддистських та індуїстських учень і видану жін-кою, чие фото на обкладинці мало такий вигляд, ніби вона збиралася з'їсти своїх дітей.

— Кляті невігласи, — обурливо казала вона Солу у своєму монреальському офісі того дня, коли отримала партію листів із відмовами. Вона рвала їх на клапті й кидала на підлогу, готуючи роботу для прибиральни-ці. — Цей світ заплутався, скажу я тобі. Люди жорстокі й байдужі, вони намагаються надурити одне одного. Немає ні любові, ні співчуття. Це, — вона із силою роз-сікала книжкою повітря, наче тим древнім міфічним молотом, що прямує до неблаганного ковадла, — навчить людей, як знайти щастя.

Її голос був низьким, слова тіпалися під вагою отрути. Вона взялася сама видавати свою книжку,

¹ Англ. — *Be Calm*.

намагаючись встигнути надрукувати її до Різдва. І хо-ча в книжці багато говорилося про світло, той факт, що вона вийшла у світ у день зимового сонцестояння, здався Солу цікавим та іронічним. Найтемніший день року.

— Хто її опублікував, нагадай? — не міг вгамувати-ся Сол.

Вона мовчала.

— О, я згадав, — глумився він, — ніхто не хотів її друкувати. Це, мабуть, було жакливо.

Він зупинився на мить, роздумуючи, чи варто по-вертати вже встромлений ніж. А-а, яка в біса різниця?

— Що ти відчувала?

Йому здалося чи вона здригнулася?

Але Сісі й далі красномовно мовчала, обличчя її залишалося незворушним. Усього, що не подобалося Сісі, не існувало. Включно з її чоловіком та донькою. Включно з будь-якими неприємностями, будь-якою критикою, будь-якими різкими словами, які не нале-жали їй, будь-якими емоціями. Сол знав, що Сісі жи-ла у своєму власному світі, де була досконалою, могла приховувати свої почуття та невдачі.

Він ставив собі питання, скільки часу мине, перш ніж її світ вибухне. Він сподівався, що опиниться по-руч, щоб побачити це. Але не надто близько.

Вона казала, що люди жорстокі й байдужі. Жорсто-кі й байдужі. Насправді не так уже й давно, перед тим як підписав контракт як фотограф і коханець Сісі, він вважав світ прекрасним. Щоранку він прокидався вдосвіта і крокував у день, який щойно розпочався; світ був новим, і все здавалося можливим, і він бачив, яким прекрасним був Монреаль. Він бачив людей, які усміхалися одне одному, купуючи капучино в кав'ярні,

свіжі квіти чи багети. Він бачив дітей, які восени збирають опалі каштани, щоб погратися ними¹. Бачив літніх жінок, які проходилися попідруки бульваром Сен-Лоран.

Він не був настільки дурним чи сліпим, щоб не помічати безхатків або ж обличчя в синцях і побоях, які говорили про довгу й пустопорожню ніч і ще довший день попереду.

Але в глибині душі він вірив, що світ — прекрасне місце. І його фотографії відбивали цю думку. Вони вловлювали світло, блиск, надію. А також тіні, які, звісно, кидали виклик світлу.

За іронією долі, саме ця якість привернула увагу Сісі й спонукала її запропонувати йому контракт. Стаття в одному з монреальських журналів описувала його як «чудового» фотографа, а Сісі завше прагнула найкращого. Саме тому вони завжди винаймали номер у готелі «Рітц». Тісний, незатишний номер на нижньому поверсі без краєвиду і шарму, але в «Рітц». Щоб довести свою значимість, Сісі забирала з номера шампуні та канцелярське приладдя, так само, як колись привласнила його. І так само, як використовувала його, вона використовувала ті дрібниці, щоб донести до людей, яким було до цього байдуже, свою примарну думку. А потім врешті-решт вона б усе відкинула як непотріб. Як відкинула свого чоловіка, ігнорувала та висміювала дочку.

Світ був жорстоким і байдужим.

І тепер він у це вірив.

Він ненавидів Сісі де Пуатьє.

¹ Мається на увазі дитяча гра «Каштани», у якій одним кінським каштаном, прив'язаним до кінця мотузочки, б'ють по інших.

Сол підвівся з ліжка, залишивши Сісі милуватися її книжкою, її справжнім коханцем. Він дивився на неї, а вона, здавалося, то розпливалася, то знову набувала чітких контурів. Він схилив голову набік і подумав, чи не забагато знову випив. Але картина перед очима однаково міняла різкість, наче він дивився крізь призму на двох різних жінок: одну красиву, гламурну, життєрадісну, а іншу — жалюгідну, фарбовану білявку, всю покарбовану глибокими зморшками, висушену, жилаву й грубу. І небезпечну.

— Що це?

Сол простягнув руку до кошика зі сміттям і витягнув папку. Він одразу впізнав у ній портфоліо художника. Воно було красиво і старанно оправлене й надруковане на високоякісному акварельному папері. Він розгорнув портфоліо й затамував подих.

Серія робіт, блискучих і легких, які, здавалося, випромінювали світло від тонкого паперу. У Сола защеміло в грудях. Малюнки показували світ і прекрасним, і болісним. Але здебільшого то був світ, де надія та спокій все ще існували. Очевидно, художник бачив його щодня, жив у ньому. У такому самому світі, сповненому надії й світла, жив колись і він сам.

Роботи, що здавалися невигадивими, насправді були дуже складними. Образи та кольори нашаровувалися один на одного. Щоб отримати бажаний ефект, митець, напевне, проводив за ними години за годинами, дні за днями.

Сол втупився в одну з робіт, що опинилася зверху. Ніби прагнучи сонця, у небо здіймалося величне дерево. Художник зобразив його і якимось чином передав відчуття руху, не позбавивши глядача орієнтації у просторі. Дерево було граційним, умиротвореним,